

origin and risks of spreading attention focus. *Futurity Philosophy*, 1(3), 4-27.
<https://doi.org/10.57125/FP.2022.09.30.01>

8. GGBA. (n.d). Intellectual property protection in Switzerland. Retrieved from:
<https://ggba.swiss/en/intellectual-property-protection-in-switzerland/>

Салюк Вікторія Володимирівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування;
Маліновська Ольга Ярославівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом;
Львівський національний університет імені Івана Франка

СОЦІОГУМАНІТАРНІ ВИКЛИКИ ТА ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ, БІЗНЕСУ І СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна має глибокий вплив на всі аспекти життя суспільства, викликаючи значні соціогуманітарні виклики. Сучасна війна, яка розгортається на території України, змушує переглядати взаємодію між ключовими елементами суспільства: державою, бізнесом і громадськими інститутами. У цих умовах перед державою постає завдання швидко і ефективно реагувати на виклики, що включають гуманітарну кризу, економічні потрясіння, соціальні нерівності та психологічну підтримку населення. Одночасно, бізнес стає важливим соціальним партнером у підтримці економіки та суспільних ініціатив, а суспільство потребує допомоги як на індивідуальному, так і на колективному рівнях.

Одним із найбільших соціогуманітарних викликів під час війни є масове переміщення населення як всередині країни, так і за її межами. За даними ООН, мільйони українців були змушені залишити свої домівки через бойові дії, що спричинило найбільшу гуманітарну кризу в Європі з часів Другої світової війни. Переміщене населення включає як внутрішньо переміщених осіб (ВПО), так і біженців, що знайшли притулок у сусідніх країнах.

Варто зазначити, що основна відмінність між біженцями та внутрішньо переміщеними особами полягає в тому, що біженці перетинають міжнародні кордони та вимагають міжнародного захисту, отримуючи таким чином статус біженця, тоді як внутрішньо переміщені особи залишаються у своїй країні [1, с. 10].

Бойові дії в Україні призвели до масових руйнувань житлових і промислових об'єктів, а також критичної інфраструктури, що забезпечує базові потреби населення, такі як електроенергія, вода, тепло, медичні установи, дороги та освітні заклади. Руйнування житлового фонду та інфраструктури створюють

додаткові труднощі для переселенців та місцевих громад, які приймають біженців.

Наслідки руйнувань інфраструктури включають:

- порушення постачання електроенергії, води і тепла;
- недоступність медичних послуг;
- перешкоди в доступі до освіти.

Війна має глибокі психологічні наслідки для всього суспільства. Багато українців стикаються з важкими емоційними переживаннями через втрати рідних, руйнування домівок, переселення або участь у бойових діях. Війна піддає людей постійному стресу, що призводить до розвитку тривожних розладів, депресії та посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

Держава та громадські організації мають важливе завдання – створити умови для надання психологічної допомоги та підтримки, щоб допомогти людям справитися з емоційними травмами війни.

Освіта є однією з найважливіших сфер, що зазнала серйозних наслідків через війну. Мільйони учнів і студентів втратили можливість повноцінно навчатися через зруйновані або закриті навчальні заклади, а також через вимушену міграцію.

Однією з найбільших проблем є зупинка навчального процесу. У зонах активних бойових дій школи та університети або повністю закрилися, або зазнали серйозних пошкоджень, що робить проведення занять неможливим.

Дистанційне навчання стало вимушеним виходом для багатьох освітніх установ, але це рішення супроводжується низкою труднощів. Відсутність доступу до інтернету, недостатнє технічне забезпечення учнів та студентів, а також брак підготовленості вчителів і викладачів до роботи в таких умовах ускладнюють освітній процес.

Перше і найголовніше завдання держави в умовах війни — це захист громадян та їх безпеки. *Це включає:*

- організацію евакуації населення із зон активних бойових дій до безпечніших регіонів країни чи за її межі;
- створення гуманітарних коридорів для безпечного переміщення цивільних осіб та доставки допомоги в зони конфлікту;
- мінімізацію загрози для мирного населення через інформування про небезпеки, надання інструкцій щодо безпечної поведінки під час обстрілів та інших небезпечних ситуацій.

Держава тісно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, Червоний Хрест, ЮНІСЕФ, для координації гуманітарних місій та допомоги цивільному населенню. Ця співпраця забезпечує доставку медичних і харчових ресурсів, а також надає можливість для евакуації цивільних осіб із найбільш небезпечних зон.

Фінансова підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО) стала одним із головних напрямків допомоги. Мільйони українців змушені були залишити свої домівки, і держава запровадила спеціальні програми фінансової допомоги для

цих людей. ВПО отримують субсидії на тимчасове проживання, матеріальну допомогу на базові потреби, а також підтримку у пошуку житла.

Соціальні виплати для постраждалих від війни охоплюють компенсації для людей, які зазнали втрат внаслідок бойових дій, а також для тих, хто втратив працездатність через отримані поранення. Це допомагає забезпечити базову підтримку для людей, які переживають найважчі моменти.

Ініціативи щодо працевлаштування ВПО також відіграють важливу роль у соціальній політиці. Держава створює умови для того, щоб внутрішньо переміщені особи могли працевлаштуватися, надаючи субсидії роботодавцям і розширюючи програми перенавчання та підвищення кваліфікації. Ці ініціативи допомагають інтегрувати ВПО в економіку та знизити рівень безробіття серед постраждалих.

За інформацією Державного центру зайнятості України [2], внаслідок російської агресії в Україні вже було втрачено приблизно 4,8 мільйона робочих місць. Згідно з прогнозами досліджень, якщо бойові дії продовжаться, втрати робочих місць можуть зрости до 7 мільйонів. Однак у випадку їх припинення є можливість швидкого відновлення, з поверненням 3,4 мільйона робочих місць.

Забезпечення доступу до медичної допомоги в умовах війни є одним із пріоритетів державної політики. Це включає евакуацію та лікування поранених як серед військових, так і серед цивільного населення. Держава створює мережу медичних закладів, які спеціалізуються на лікуванні поранених під час бойових дій, надає фінансування для транспортування важко поранених за кордон для лікування в міжнародних клініках. Медична допомога переселенцям. У регіонах, де немає активних бойових дій, держава організовує спеціальні програми для забезпечення медичного обслуговування внутрішньо переміщених осіб. Створюються тимчасові медичні центри, де переселенці можуть отримати медичну допомогу безпосередньо у місцях компактного проживання. Програми психологічної підтримки та реабілітації. Велика кількість населення страждає від психологічних наслідків війни, таких як посттравматичний стресовий розлад, депресія, тривожні розлади. Держава підтримує ініціативи з надання безкоштовної психологічної допомоги для переселенців, ветеранів і родин, що втратили близьких.

Політика соціального захисту в умовах війни набуває критичної важливості, адже соціальні програми повинні оперативно адаптуватися до нових реалій. Державні органи соціального захисту розробляють нові підходи для підтримки найбільш вразливих груп населення, таких як внутрішньо переміщені особи, ветерани війни, люди з інвалідністю, родини, що втратили годувальників.

Система соціального захисту включає надання допомоги внутрішньо переміщеним особам (ВПО), які залишили свої домівки через війну. *Основні напрями підтримки включають:*

- житлові субсидії для ВПО;
- матеріальну допомогу на базові потреби;
- підтримку у працевлаштуванні.

Таким чином, державна політика соціального захисту в умовах війни спрямована на забезпечення стабільності та підтримки населення, яке стикається з численними викликами. Завдяки ефективній роботі соціальних служб та розширенню програм допомоги держава намагається зменшити соціальну напругу та забезпечити базові потреби найбільш вразливих категорій громадян.

В умовах війни бізнес стає ключовим економічним гравцем та важливим соціальним партнером, який відіграє надзвичайно важливу роль у підтримці суспільства, відновленні економіки та забезпеченні соціальної стабільності. Підприємства, які продовжують працювати, не тільки підтримують економічну активність, але й активно беруть участь у соціальних ініціативах, спрямованих на допомогу населенню, підтримку армії та відновлення зруйнованої інфраструктури.

Основна частина бізнесу – це людські ресурси. Проблема браку кадрів є однією з вирішальних для розвитку, продовження функціонування, побудови бізнесу. «З початком війни знайти працівників із необхідними навичками та знаннями стало ще складніше через такі додаткові фактори, як мобілізація, трудова міграція (як зовнішня, так і внутрішня) та зруйноване житло в регіонах, що постраждали від війни [3].

Крім того, бізнес відіграє ключову роль у відновленні економіки. Незважаючи на військові дії, багато підприємців продовжують працювати, адаптуючи свою діяльність до нових умов. Деякі компанії змінюють профіль виробництва, щоб задовольнити нагальні потреби країни — виготовляють товари для військових або продукти першої необхідності. Важливою є також роль малого та середнього бізнесу, який, незважаючи на втрати, продовжує функціонувати, створювати нові робочі місця і наповнювати державний бюджет. Це забезпечує стійкість економіки на місцевому рівні та дозволяє підтримувати фінансову стабільність у кризовий період.

Іншим важливим напрямом є інвестиції в інфраструктуру та відбудову. Бізнес бере активну участь у відновленні зруйнованих об'єктів, зокрема доріг, мостів, житлових будинків та інших критичних елементів інфраструктури. У цьому контексті держава і бізнес стають партнерами, реалізуючи спільні проекти з відбудови та модернізації економіки, залучаючи внутрішні та міжнародні інвестиції. Відновлення інфраструктури є критично важливим не тільки для підтримки економічної активності, але й для створення умов для повернення людей у зони, які постраждали від бойових дій.

Бізнес також активно долучається до підтримки ветеранів та постраждалих від війни, забезпечуючи їх можливостями для працевлаштування, реабілітації та адаптації до мирного життя. Підприємства створюють програми перенавчання та підтримки тих, хто повертається з фронту, допомагаючи їм інтегруватися в економічне та соціальне життя. Це включає спеціальні робочі місця, реабілітаційні програми та підтримку в психологічній адаптації.

Малий бізнес в умовах сьогодення не тільки відіграє важливу роль у економіці України, а й здійснює один з найбільших внесків у контексті

підтримки обороноздатності країни та соціального сектору. Розвиток малого бізнесу під час воєнного стану – це процес, який несе у собі велику кількість невизначеності та ризиків, тому держава оперативно провела низку реформ для стимулювання і підтримки роботи суб'єктів малого підприємництва [4, с. 83].

Одним із найважливіших напрямків взаємодії держави, бізнесу і суспільства є спільні зусилля щодо відбудови зруйнованої інфраструктури. Це стосується не тільки матеріальних ресурсів, але й відновлення економічної активності в постраждалих регіонах, реабілітації постраждалих громадян, зокрема через створення робочих місць та інвестиції в місцеві підприємства. Держава активно залучає бізнес до реалізації програм відбудови, пропонуючи партнерські проекти та сприяючи інвестиціям. Водночас громадські організації координують волонтерські ініціативи з відновлення житлових будинків, шкіл та лікарень.

Крім того, важливою складовою взаємодії держави, бізнесу і суспільства є підтримка психологічного здоров'я населення, яке страждає від наслідків війни. Держава розробляє програми психологічної допомоги, надає доступ до безкоштовних консультацій та реабілітаційних послуг. Бізнес також долучається до цієї сфери, фінансуючи програми реабілітації, а суспільство, у свою чергу, бере активну участь у наданні волонтерської психологічної допомоги через різноманітні громадські організації та фонди.

Крім того, важливою складовою взаємодії держави, бізнесу і суспільства є підтримка психологічного здоров'я населення, яке страждає від наслідків війни. Держава розробляє програми психологічної допомоги, надає доступ до безкоштовних консультацій та реабілітаційних послуг. Бізнес також долучається до цієї сфери, фінансуючи програми реабілітації, а суспільство, у свою чергу, бере активну участь у наданні волонтерської психологічної допомоги через різноманітні громадські організації та фонди.

Отже, бізнес як соціальний та економічний партнер відіграє вирішальну роль у подоланні викликів, зумовлених війною. Його внесок у підтримку населення, відновлення інфраструктури та розвиток економіки є ключовим фактором у забезпеченні стійкості та відновлення України. Завдяки тісній співпраці з державою та суспільством, бізнес стає не тільки економічним рушієм, але й активним учасником соціальної підтримки і відбудови країни.

Список використаних джерел

1. Кравець А. В., Албул І. В., Кравченко О. О. Соціально-правовий захист внутрішньо переміщених осіб в умовах територіальної громади: випускна кваліфікаційна робота. Умань, 2023. 78 с.
2. Світовий банк в Україні. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
3. Мельник, Т. (2023). Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Journal of Innovations and Sustainability*, 7(3), 07.

4. Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної Інтернетконференції, 17 травня 2023 р. Полтава: Національний університет імені Ю. Кондратюка, 2023. 264 с.

*Стогній Ірина Валеріївна,
старший викладач кафедри іноземних мов,
Національна академія статистики, обліку та аудиту;
Мирошніченко Ілона Михайлівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу слов'янських мов
Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СЛОВНИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Словникова робота є невід'ємним етапом занять з іноземної мови, на якій здобувачі освіти не тільки вивчають нові слова та розширюють професійний активний словник, а й розвивають навички мовного чуття і вміння використовувати вивчені лексеми в усному та писемному мовленні.

Словник є одним із найважливіших інструментів під час вивчення іноземних мов у закладах освіти. Хороший словник може допомогти студентові краще зрозуміти предмет та покращити своє спілкування іноземною мовою. Вивчення нових слів і фраз – це перший крок, який здобувачі освіти роблять під час вивчення іноземної мови. Відповідно потрібно бути уважними та знати, як вибрати найкращий словник, оскільки в подальшому це слугуватиме основою знань під час вивчення мови [1].

В умовах пост пандемічного та воєнного стану в Україні задля забезпечення безпечних умов навчання більшість закладів освіти вимушено перейшли на змішану та дистанційну форму навчання з активним використанням комп'ютерних технологій. У процесі навчання та пошуку необхідної інформації сучасна молодь, нині більш технічно грамотна, порівняно з попередніми поколіннями, та оснащена різними гаджетами, надає перевагу електронним носіям інформації, які прискорюють роботу та економлять їх час.

Використання електронних словників під час вивчення іноземних мов значно спрощують навчально-пізнавальний процес як для викладача, так і для студента. Багатофункціональність електронних словників є однією з їх переваг над їх книгодрукованими аналогами.

Незважаючи на те, що обидва типи словників є джерелами, які містять інформацію про слово, його утворення, значення і тлумачення тощо, електронні словники до того ж містять ілюстративний матеріал з фотографіями та малюнками, приклади вживання у контексті речення, тексту та у складі